

El compromís amb l'art del Museu de l'Exili

La vista que s'albira en travessar la Jonquera fa difícil vèncer el pas del temps i reconèixer, entre l'eixam de camions i els edificis tapats per neons cridaners, el paisatge de fa setanta anys, en què milers de persones, fugint de les tropes franquistes, van protagonitzar el primer gran èxode del segle xx. Certament, no és circumstancial que el Museu Memorial de l'Exili (MUME) estigui ubicat en aquesta localitat. Durant molts anys, la maquinària de control informatiu del règim franquista i després l'amnèsia històrica que regnà durant la Transició van sumir en un segon pla les víctimes de l'exili republicà. Ara, amb la posada en marxa del MUME –en un territori que forma part de l'imaginari col·lectiu de la fugida–, no tan sols es restitueix la memòria negligida i la dignitat d'un poble, que la tirania de la repressió feixista va arravatar, sinó que també pren cos l'afirmació d'Enzo Traverso segons la qual un dia caldrà tornar a llegir la història del segle passat a través del prisma de l'exili.

En aquest sentit, el MUME representa un exercici exemplar de contenció, que lluny d'explotar el dramatisme o servir-se de representacions sensibleres opta per atansar-se al conflicte des de la reflexió i l'anàlisi, sense oblidar, no obstant això, que «no hi ha cap document de cultura que no ho sigui també de barbàrie», tal com va assenyalar Walter Benjamin. Així, sense obviar aquest fet, la singularitat del projecte museològic resideix a transformar l'espai expositiu en un espai interdisciplinari en el qual es propi-

Evocacions artístiques

La rellevància que el Museu Memorial de l'Exili dona al testimoni artístic queda exemplificada en les evocacions poètiques de Francesc Abad sobre l'amnèsia històrica, el fotoperiodisme de Català i Pic, Agustí Centelles o Robert Capa, el drama dels camps de refugiats immortalitzat en els dibuixos de Josep Bartolí i Josep Franch-Clapers, les fotos de l'èxode de Manuel Moros, les «restes arqueològiques» de Nicole Berger, els paisatges al·legòrics d'Alfred Mauve o la tragèdia oculta rere els retrats de Pilar Aymerich.

MARC VICENS

cia el diàleg entre àmbits diversos. Aquesta voluntat es posa de manifest en la subtileza amb la qual s'hi entrellacen els elements escenogràfics –que fugen de la teatralització grandiloqüent–, els documents audiovisuals i les aportacions artístiques. El contrapunt que suposa la inserció de diferents discursos artístics en el relat històric permet assajar noves formes d'entendre el nostre passat. D'aquesta manera, ens enfrontem a un plantejament museològic radical, en tant que confereix a la creació un pes específic pel que fa a la recuperació del patrimoni democràtic. Sens dubte, el compromís social de l'art, per tal d'evitar que s'enterrí el coneixement i la comprensió de la història, juga un paper central en el MUME. Així, quan sembla que el *presentisme* domina tots els confins de l'existència i el flux d'imatges mediàtiques ens sotmeten a viure en allò que Gianni Vattimo ha qualificat com la «deshistorització de l'experiència», l'aposta del MUME demostra que les pràctiques artístiques poden esdevenir dispositius revitalitzadors de la nostra consciència.